
"Bójka i pobicie (Problemy dogmatyki prawa, kryminologii i kryminalistyki)", Z. Kubec, B. Hołyst, Warszawa 1962 : [recenzja]

Palestra 7/4(64), 62-63

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W. Osuchowski: *Zarys rzymskiego prawa prywatnego*. PWN. Warszawa 1962 r., s. 554.

Prawo rzymskie nie ma już dzisiaj praktycznego znaczenia. Nauka jego zostaje jednak utrzymana na studiach prawniczych z dwóch powodów, jak pisze autor omawianego podręcznika. Najpierw dlatego, że studium tego prawa stanowi ważny czynnik wykształcenia prawniczego, a następnie dlatego, że prawo rzymskie jest pomnikiem historycznym o nieprzemijającej wartości.

Poznanie prawa rzymskiego pozwala odnaleźć pochodzenie większości zasad naszego prawa nowożytnego. Twórcami bowiem owych zasad byli w odległej starożytności prawnicy rzymscy, którzy okazali się mistrzami w formułowaniu zagadnień prawnych oraz w ich rozstrzyganiu. Toteż dzięki doskonałości formy, jaką wykształciło prawo rzymskie w precyzowaniu pojęć, w logice argumentacji, konstruowaniu zagadnień prawnych i przejrzystości ich przedstawienia, stało się ono prawdziwą szkołą myślenia prawniczego w świecie cywilizowanym.

Książka, oparta na długoletnich wykładach uniwersyteckich autora, jest w zasadzie podręcznikiem dla studentów. Jednakże zarówno zakres opracowania, jak i dołączony do każdego rozdziału wykaz licznych źródeł oraz obszerna literatura przedmiotu sprawiają, że opracowanie wykracza poza ramy podręcznika. Na podkreślenie zasługuje też fakt wskazywania przez autora na podłożę społeczno-gospodarcze powstawania i rozwoju instytucji prawa rzymskiego.

Całość wykładu autor przedstawił w trzech częściach, z których pierwsza obejmuje historię źródeł prawa rzymskiego, druga — rzymski proces cywilny, a trzecia — system rzymskiego prawa prywatnego.

W części pierwszej historia źródeł prawa rzymskiego przedstawiona jest — stosownie do zmian społeczno-gospodarczych epoki — w czterech kolejnych fazach rozwojowych: 1) w okresie wczesnej republiki, 2) w okresie późnej republiki, 3) za czasów pryncypatu, 4) za czasów dominatu.

W części drugiej autor omawia cechy charakterystyczne procesu zwyczajowego, organizację sądownictwa, proces legisakcyjny, proces formułkowy, egzekucję w postępowaniu zwyczajnym, system skarg w rzymskim postępowaniu cywilnym, ochronę pozaprocesową, proces kognicyjny.

Część trzecia obejmuje prawo osobowe i czynności prawne, prawo rodzinne, prawo rzeczowe, zobowiązania oraz prawo spadkowe.

Z. Kubic, B. Hołyst: *Bójka i pobicie (Problemy dogmatyki prawa, kryminologii i kryminalistyki)*. Wyd. Prawn. Warszawa 1962 r., s. 128.

Stosowanie przepisów dotyczących bójki i pobicia nasuwa w praktyce szereg wątpliwości i trudności zarówno natury faktycznej, jak i prawnej.

Trudności natury faktycznej związane są z problematyką dowodową i ustaleniem podstawy faktycznej wyroku. Wynikają one z charakteru samego przestępstwa, w szczególności z faktu udziału znacznej nieraz liczby uczestników bójki i pobicia oraz gwałtownego ich przebiegu, który utrudnia ustalenie roli każdego z uczestników, a to tym bardziej, że najczęściej występują dwie grupy oskarżonych, różniące się między sobą diametralnie sprzecznymi wyjaśnieniami, i dwie grupy świadków, składających przeważnie sprzeczne ze sobą zeznania.

Do trudności tych dochodzą jeszcze wątpliwości natury dogmatycznej, jakie wywołują się w praktyce ze względu na nietypową i swoistą konstrukcję art. 240 k.k., który uzależnia odpowiedzialność nie tylko od udziału w bójce lub pobiciu, ale również od określonych w przepisie następstw.

Omawiana książka składa się z dwóch odrębnych, lecz wzajemnie uzupełniających się części. Część pierwsza — problemy dogmatyki prawa — napisana została przez sędziego S.N. Z. Kubeca i zawiera rozważania związane z wykładnią i stosowaniem art. 240 i 241 k.k. Autor poświęca wiele uwagi zwłaszcza problematyce przestępstwa z art. 240 k.k. ze względu na znaczną szkodliwość społeczną tego przestępstwa (śmierć lub ciężkie uszkodzenie ciała w wyniku bójki lub pobicia), a także ze względu na jego złożony charakter. Wywody dotyczą też takich zagadnień, jak sytuacji prawnej pozostałych uczestników bójki (gdy znany jest bezpośredni sprawca śmierci lub ciężkiego uszkodzenia ciała), sytuacji pokrzywdzonego uczestnika bójki itp.

W związku z art. 241 k.k. autor omawia przede wszystkim zakres pojęcia: „niebezpieczne narzędzie” oraz pojęcia: „użycie”. Dalsze rozważania dotyczą obrony koniecznej przy braniu udziału w bójce oraz wniosków *de lege ferenda*.

Druga część pracy — wybrane zagadnienia kryminologii i kryminalistyki — pióra dra B. Hołysta przedstawia wyniki analizy 300 akt śledczych i sądowych oraz zawiera bogate dane statystyczne z zakresu nasilenia przestępstw, geografii kryminalnej i wymiaru kary z art. 240 i 241 k.k. Autor omawia tu ogólne aspekty kryminologiczne i kryminalistyczne przestępstw z art. 240 i 241 k.k., politykę karną wobec sprawców tych przestępstw oraz zagadnienia profilaktyki w postępowaniu sędowo-śledczym.

O. Chybiński: *Faserstwo w polskim prawie karnym*. Wyd. Prawn. Warszawa 1962 r., s. 132.

Według polskiego prawa karnego paserstwo może być popełnione przez nabycie, zbycie, przyjęcie, przechowanie, transportowanie, udzielenie pomocy do nabycia, zbycia lub ukrycia rzeczy. Syntezą tych form paserstwa — z wyjątkiem niektórych wypadków udzielenia pomocy do ukrycia — jest obrót. Autor książki wskazuje zatem, że paserstwo jest to bezprawny obrót rzeczami pochodzącymi z przestępstwa lub ich ukrycie związane z obrotem. Tak pojęte paserstwo jest nowym czynem, całkowicie niezależnym od przestępstwa, z którego rzeczy pochodzą. Jest ono skierowane na ściśle określony przedmiot: na rzecz pochodzącą z przestępstwa. Związek paserstwa z poprzednim przestępstwem polega tylko na tym, że przedmiot pochodzi z przestępstwa popełnionego poprzednio przez inną osobę. Paserstwo w tym rozumieniu nie jest więc udziałem ani w poprzednim czynie przestępnym, ani też w zysku pochodzącym z tego czynu. Sprawca paserstwa podlega karze za własny czyn, który jest wynikiem swoistego stosunku do rzeczy.

Autor w omawianym monograficznym opracowaniu przedstawia przedmiot ochrony przepisów o paserstwie, przedmiot czynności wykonawczej, stronę przedmiotową i stronę podmiotową paserstwa, paserstwo kwalifikowane i uprzywilejowane, wreszcie paserstwo w innych (poza kodeksem karnym i ustawą z 18.VI. 1959 r.) aktach prawnych. Omówione tu jest paserstwo celne, paserstwo artykułów podlegających przepisom o gospodarowaniu i paserstwo drzewa z lasu, gałęzi, korzeni itp.

Rozważania kończą ujęte w punkty wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda*.

Kodeks postępowania administracyjnego i przepisy wykonawcze. Teksty ustaw. Wyd. II zmienione i uzupełnione. Wyd. Prawn. Warszawa 1963 r., s. 92.

Książka zawiera aktualny tekst Kodeksu postępowania administracyjnego oraz uchwałę Rady Ministrów w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania